

службовців, представників правозахисних неурядових організацій тощо [4, с. 93].

Отже, в умовах здійснення правової реформи щодо удосконалення правової політики в Україні необхідно вирішити такі завдання: забезпечення захисту та охорони прав і свобод людини та громадянина, адаптації законодавства України до вимог законодавства ЄС, демократизація і гуманізація системи права, підвищення ефективності правового регулювання суспільних відносин та удосконалення рівня правосвідомості і правової культури громадян і посадових осіб державних органів і суспільства загалом, подолання правового нігілізму й інших проявів деформації правової свідомості.

Література

1. Крестовська Н. М. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 584 с.

2. Ковальчук О. М. Правова політика і форми її реалізації / О. М. Ковальчук // Правова політика в Україні: питання теорії та практики: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конфер. (Київ, 24 жовтня 2014 р.): в 2 т. – К.: Національна академія прокуратури України, 2014. – Т. 1. – 342 с.

3. Руднєва О. М. Правова політика України: стан, проблеми концептуалізації та підвищення ефективності / О. М. Руднєва, О. Н. Ярмиш // Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування: зб. матер. наук.-практ. конф. (Київ, 5 груд. 2012 р.) / за ред. О. М. Руднєвої. – К.: НІСД, 2013. – 160 с.

4. Мурашин О. Г. Удосконалення правової політики в контексті проведення правової реформи в Україні / О. Г. Мурашин // Науковий вісник публічного і приватного права. – Вип. 1. – 2015. – С. 90-93.

УДК 351.74:378 (477)

Матвійчук А. В., к.ф.н., доцент,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне, Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІМПЕРАТИВУ СЛУЖБОВОГО ОBOB'ЯЗКУ У ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В межах реформи правоохоронної системи України в нашій державі на зміну звичній міліції з'явилась Національна поліція. Законодавець визначив, що це є центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1]. При цьому ініціатори створення в Україні Національної поліції наголошують, що її працівникам має бути притаманний високий рівень моральної культури,

розвинене почуття відповідальності, розвинений та стійкий імператив службового обов'язку.

Необхідність останнього власне впливає з логіки Закону України «Про Національну поліцію», який визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України. Принагідно нагадаємо, що імператив службового обов'язку створює передумови для формування особистісних норм професійної поведінки і мотивів їхнього вибору. При цьому під обов'язком прийнято розуміти те, чого треба беззастережно дотримуватися, що слід безвідмовно виконувати відповідно до вимог суспільства або виходячи з власного сумління. Зміст внутрішнього імперативу службового обов'язку Петро Біленчук та Степан Слива визначили як свідомий, мотивований чинник реальної поведінки юриста, його певну позицію та добровільно прийняте рішення [2]. Уважне прочитання Закону України «Про Національну поліцію» дозволяє стверджувати про апеляцію законодавця до імперативу службового обов'язку поліцейського.

Наприклад ст. 29 «Вимоги до поліцейського заходу» у пунктах 4, 5, 6 містить поняття «необхідний поліцейський захід», «пропорційний поліцейський захід», «ефективний поліцейський захід», що очевидно корелюються саме з феноменом імперативу службового обов'язку. Фактично на поліцейського покладається завдання при застосуванні певного поліцейського заходу самостійно визначитися чи він є необхідним, пропорційним та ефективним, чи такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам або, чи не перевищує він блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

В іншому місці – п. 2 ст. 32 «Перевірка документів особи» – передбачає право поліцейського вимагати в особи пред'явлення нею документів, «якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення». Тобто поліцейський самостійно має визначати достатність цих підстав. Очевидно, що правильність такого визначення (і з точки зору закону, і з точки зору моралі) залежить від сформованості імперативу службового обов'язку поліцейського.

Отже актуальним завданням в контексті формування ефективного та високоморального корпусу поліції є не лише професійна підготовка, але й моральне виховання у кінцевому підсумку якого матимемо поліцейського з розвиненим та стійким імперативом службового обов'язку. Принагідно зауважимо, що загальним місцем сучасної соціальної філософії є акцентування уваги на феномені етизації як засобу соціальних перетворень, сутність якого окреслена намаганням адаптувати базові моральні принципи та категорії до актуальних потреб людини. Між тим, очевидно, що етизація професійної діяльності нового українського

поліцейського прямо пов'язана із зверненням до проблематики належного, зокрема до теми формування імперативу службового обов'язку. В останньому гранично чітко викристалізовується те, чого в своїй діяльності має прагнути поліцейський та чого слід досягати на шляху індивідуального та/або загального розвитку (зокрема забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності). Водночас імператив службового обов'язку є свого роду дороговказом, як варто діяти, щоб вирішити ті чи ті проблеми, досягти поставлених цілей та отримати необхідний і бажаний результат.

При цьому необхідно враховувати, що шлях від ознайомлення з моральними ідеалами до належної професійної поведінки насправді доволі складний і вочевидь не має лінійного характеру. На наше переконання, формуванню імперативу службового обов'язку поліцейського сприятиме не стільки ознайомлення з фундаментальними ідеалами-нормами правової держави (зокрема із згаданими у Законі України «Про Національну поліцію» принципами верховенства права або дотримання прав і свобод людини), скільки забезпечення на етапі підготовки поліцейських кадрів так би мовити «практики чеснот», яка б забезпечувала реальне засвоєння вказаних вище ідеалів-норм. Йдеться про організацію навчально-виховного процесу у такий спосіб, щоб майбутні поліцейські з перших днів навчання активно контактували з громадянами (представниками різних верств населення), надаючи практичну допомогу, щодо забезпечення охорони прав і свобод людини, підтримання публічної безпеки і порядку.

Одним з варіантів забезпечення такої «практики чеснот» очевидно могла б стати обов'язкова участь майбутніх поліцейських у різного роду волонтерських акціях, зокрема щодо підтримки найменш захищених соціальних груп населення. Напевно в такий спосіб забезпечувалась би стимуляція процесів власного, особистісного осмислення проблем забезпечення прав і свобод людини в Україні у правничому та моральному контексті.

Зрештою, сам процес підготовки поліцейських кадрів має бути зорієнтований на соціальні зміни, що, відповідно, передбачає формування особистості поліцейського із конструктивно-критичними установками щодо навколишньої дійсності та формування розвиненого почуття моральної, соціальної та політичної відповідальності.

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Біленчук П. Д., Сливка С. С. Правова деонтологія / за ред. П. Д. Біленчука. – К.: АТІКА, 1999. – 320 с.